

1071 Malazgirt, Zafere Giden Yol

Muharrem Kesik

İstanbul, Timaş Yayınları, 2018, 208 Sayfa, ISBN: 978-605-08-1272-5

Muhammed ÇORT*

Kitabın yazarı Muharrem Kesik, lisans öğrenimini İstanbul Üniversitesinde tamamlamıştır. Daha sonra yine aynı üniversitede orta çağ alanında yüksek lisans eğitimini tamamlamış; 2012 yılında doçent unvanını ve 2017 yılında da profesör unvanını almıştır. Halen İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümünde ders vermektedir. Ayrıca kendisi 2019 yılına kadar okulumuz Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinde eğitim vermiştir. Orta çağ alanında, özellikle Selçuklu tarihi alanında birçok esere imza atmış ve bu alanda Türkiye'deki en önemli isimlerden birisidir.

Yazarı kısaca tanıdıktan sonra kitabın içeriğini inceleyecek olursak, kitap üç ana bölümden oluşmakta ve ayrıca ön söz ile beraber toplam dört bölümden oluşmaktadır. Yazar, ön söz bölümünde Malazgirt Savaşı'nın Türk tarihi açısından önemine değinmiş ve ayrıca kitabı yazarken yararlandığı kaynaklardan kısaca söz etmiştir. Yararlandığı kaynaklardan söz ettikten sonra bu konu hakkında özellikle Cumhuriyet'ten sonra Malazgirt ile ilgili en iyi kaynakları sıralamıştır. Bu oldukça ilgimi çekti, çünkü kitapların ön sözünde bu bilgilere çok yer verilmez. Kullanılan kaynaklara değinilir ama okuyuculara tavsiye niteliğinde kitap önerilmez. Genel olarak kitabı yazarken emeği geçenlere teşekkür edilir. Tabii ki yazarımız da ön söz bölümünde, kitabı yazdığı süre boyunca karşılaştığı zorluklara değindikten sonra emeği geçenlere teşekkür edip kitabın birinci bölümü olan Malazgirt Savaşı öncesi Selçuklu topraklarındaki durumu detaylı bir şekilde ele almıştır.

Bölümlerin içeriğini detaylıca yorumlamadan önce kitabın ana tezine değinmek gerekir. Yazar aslında genel olarak kabul edilen görüşlerin dışına çıkmamıştır, yani Malazgirt Türklere kapıyı açan değil, zaten

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü Lisans Öğrencisi, muhammedcort60@gmail.com

açık olan kapıyı sonuna kadar açan bir savaştır, söylemini yazar, kitabın ana konusu olarak değerlendirmiştir. Bu görüş günümüzde özellikle Selçuklu tarihçilerinin savunduğu ortak görüştür.

Kitapta, önemli görülebilecek bir soru vardır. Yazar, kitabında bölüm halinde olmasa da şu soruyu sormuş ve aslında kitabın konusu dâhilinde olmadığı halde bir nevi Selçuklu Devleti'nin yıkılma nedenlerinden olan bu eksikliği okuyuculara aktarmıştır: *“Sultan Alparslan ve Melikşah dönemi dışındaki dönemlerde neden bu kadar başarılı olunamadı?”* Bunun cevabını ise bilinenin aksine çok farklı bir şekilde okuyuculara aktarmıştır. Bu konu hakkında klasik olarak söylenen şey taht mücadelesi, isyanlar vb. gösterilir ama yazar burada işte bu klasikleşmiş bilgilerin dışına çıkıp, asıl nedenlerden birini dile getirmiştir. Bu soru yazar tarafından şöyle cevaplanmıştır: *“Alp Arslan ve Melikşah dönemindeki büyük emirlerden olan Emir Afşin, Artuk Bey, Emir Bozan, Emir Aksungur gibi başarılı ve iyi yetişmiş emirler gibi emirler maalesef diğer sultanlar döneminde ortaya çıkamamıştır, yani diğer sultanların emirleri bunlar kadar yetenekli değildi.”*

Kitabın bölümlerine gelecek olursak; kitabın ilk bölümü sadece Sultan Alp Arslan'a ithaf edilmiştir. Alp Arslan'ın, sultan olmadan önceki yaşantısı ve faaliyetlerine değinilmiş, tabii ki sadece sultan olmadan önceki hayatı değil, daha çok sultanlığında yaptığı faaliyetler hakkında bilgi verilmiştir ama aslında bu bölümün asıl hedefi Malazgirt öncesi dönemi genel hatlarıyla çizerek okuyucuya Malazgirt'in önemini aksettirmektir. Çünkü burada incelenen konular arasında Sultan Alp Arslan'ın Malazgirt öncesi diğer devletlerle nasıl bir ilişki içerisinde olduğu, özellikle Bizans ve Fatımilere karşı politikası dikkatli bir şekilde incelenmiştir. Yazarın bu gibi konulardan bahsetmesi, okuyucunun kitabı akıcı bir şekilde okumasını sağlamıştır. Çünkü direkt olarak konuya giriş yapsaydı okuyucu hem Malazgirt'in öneminin farkına varamazdı hem de zaten kısa olan kitabın daha da kısılmasıyla akademik yönüne sert bir eleştiri gelmesine yol açılabilirdi.

İkinci bölümde ise kitabın asıl konusu olan Malazgirt Savaşı anlatılmaktadır. Bu bölüm ayrıca kitabın en uzun bölümüdür. Lakin bu bölümden çok bahsedemeyeceğiz çünkü genel olarak bilgi aktarıldığı için okuyucuya yorumlanacak veya eleştirilecek çok şey sunulmamıştır. Bu bölümde genellikle az buçuk tarih okuyanların bilebileceği bilgiler bulunmaktadır ama bu, kötü anlamda eleştiri olarak görülmemelidir çünkü kitabın ismi “1071 Malazgirt”tir ve bu bilgilerin uzun olması gayet normaldir.

Kitabın üçüncü bölümünde ise Malazgirt Savaşı'ndan sonraki, özellikle Anadolu'ya yapılan akınlar hakkında bilgiler verilmiş ve buranın Türkleşmesinin ve İslamlaşmasının süreci anlatılmıştır. Buradaki önemli husus ise Anadolu'nun Türkleşmesi sürecinde emeği geçen birçok emirden “Anadolu'nun Fatihleri” adlı bölümde detaylıca bahsedilmesidir. Bu isimlerden burada bahsedilmesi, günümüzde de unutulmalarını sağlamakta ve okuyucuya bu isimleri öğretmektedir. Daha sonra değinilen konu ise Türkiye Selçuklu Devleti'nin kuruluşudur. Bu konuya değinilmeseydi büyük bir eksiklik olurdu. Çünkü Malazgirt Savaşı'nın tartışmasız en önemli sonucu, Anadolu'da bir Türk devletinin kurulmasıdır ve yazar bu konuyu detaylı bir şekilde ele alıp yine yukarılarda söylediğimiz gibi Malazgirt sonrası Anadolu'yu okuyucuya çok iyi bir şekilde aktarmıştır.

Yazar, sadece Türkiye Selçukluları değil ayrıca Anadolu’da kurulan diğer beylikler hakkında da bilgi vermiştir. Kitabın bence en önemli kısmı üçüncü bölümdür, çünkü bu bölümde klasikleşen bilgiler dışında okuyucunun ufkunu açabilecek bilgiler mevcuttur ve Anadolu’nun Türkleşmesini anlamak için kesinlikle okunması gereken bir bölümdür. Son olarak kitap hakkında söyleyebileceğim şeylerden birisi, yazarın konuları anlatırken anılan dönemle ilgili görsel kaynakları çok iyi ve yerli yerine koyarak okuyucuya görsel hafıza ile de hitap etmesidir. Böylece kitabı okuyanlar özellikle Malazgirt Savaşı hakkında edindikleri bilgileri pekiştirmişlerdir.

Sonuç olarak, günümüzde gittikçe popüler bir hale gelen Selçuklu tarihinin en önemli olaylarından biri olan Malazgirt Savaşı’nı akademik çerçevede inceleyen hocamız Muharrem Kesik, bizlere oldukça kıymetli bir eser bırakmıştır. Bu kitap başta Malazgirt Savaşı olmak üzere, ondan sonraki süreci yani Haçlı Seferlerini, hatta süreyi biraz daha uzatırsak İstanbul’un fethini anlamamıza yardımcı olabilecek bir eserdir. Çünkü Selçukluların İslam’ın liderliğini üstlenmesiyle Bizanslılar 1453’e kadar devam eden bir sürece girmiştir.

Şahsım adına kitabın ana konusu; aslında ismi her ne kadar “1071 Malazgirt” olsa da bence ana konusu Malazgirt Savaşı’nın dünya siyasi tarihini nasıl bir yola soktuğudur. Selçuklu tarihine ilgili olan herkesin mutlaka bu kitabı okuması gerekmektedir.